

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Oppivelvollisuuden laajentaminen ammattillisten erityisoppilaitosten näkökulmasta

Opetus- ja kulttuuriministeriön
webinaari 16.4.2021

Piritta Sirvio, hallitusneuvos
Opetus- ja kulttuuriministeriö

 Oppivelvollisuuden
laajentaminen

Uudistuksen voimaantulo

- Lait vahvistettu 30.12.2020
- Hakeutumisvelvoite voimaan 1.1.2021
  - myös perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu
- Oppivelvollisuuslaki ja maksuttomuus voimaan 1.8.2021
- Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus 1.8.2022 alkaen
  - yhdistetään perusopetuksen lisäopetus, lukiokoulutukseen valmistava koulutus (LUVA) ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus (VALMA)

Keitä uudistus koskee?

- Nuoria, jotka suorittavat perusopetuksen oppimäärää oppivelvollisina 1.1.2021 tai sen jälkeen
  - jos perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai nykyinen oppivelvollisuus on päätynyt ennen tätä ajankohtaa, henkilö ei ole oppivelvollisuuslain piirissä
  - tällä hetkellä perusopetuksen lisäopetuksessa tai VALMA-koulutuksessa olevat eivät kuulu laajennetun oppivelvollisuuden piiriin
- Oppivelvollisuus ja maksuttomuus vastinparina
  - jos henkilö ei ole oppivelvollisuuslain piirissä, ei hänellä ole myöskään oikeutta maksuttomaan toisen asteen koulutukseen

Oppivelvollisuuden alkaminen ja päättyminen

- Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia
  - vakinainen asuminen kotikuntalain mukaisesti
  - opiskelutarkoituksessa tai muutoin tilapäisesti Suomessa oleskelevat eivät ole oppivelvollisia (ei myöskään oikeutta maksuttomaan toisen asteen koulutukseen)
- Oppivelvollisuus alkaa nykytilaa vastaavasti sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta
  - poikkeuksena pidennetty oppivelvollisuus, jolloin oppivelvollisuus alkaa vuotta aikaisemmin
- Oppivelvollisuus päättyy, kun
  - täyttää 18 vuotta TAI
  - kun suorittaa toisen asteen tutkinnon (ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto)

Hakeutumisvelvollisuus perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen (10 §)

- 9. luokan keväällä (perusopetuksen järjestäjä)
- Nivelvaiheen koulutuksen päättyessä (nivelvaiheen koulutuksen järjestäjä)
- Muutoin, jos ilman opiskelupaikkaa (esim. keskeyttänyt opinnot)

Hakeutumisvelvoitteen ohjaus- ja valvontavastuu (11 §)

- Perusopetuksen ja nivelvaiheen koulutuksen järjestäjällä
- Ohjaus- ja valvontavastuu päättyy
  - kun oppivelvollinen **aloittanut** jatko-opinnoissa (pelkkä opiskelupaikan saaminen tai vastaanottaminen ei riitä)
  - elokuun loppupuolella vuosittain päätettävänä oppivelvollisuuden ”**tarkistuspäivänä**”
  - **kuukauden kuluttua** opintojen päättymisestä, jos perusopetus tai nivelvaiheen koulutus päättyy muuna ajankohtana kuin kevätlukukauden lopussa
- Ilmoitusvelvollisuus asuinkunnalle, jos ilman opiskelupaikkaa

Opiskelupaikkojen riittävyys?

- Vaativaan erityiseen tukeen oikeutetulla opiskelijalla **oikeus opiskelupaikkaan**
- Alueen oppivelvollinen ikäluokka otettava huomioon opiskelupaikkojen suunnittelussa (yhteishaku, jatkuva haku, osoitettavat oppivelvolliset)
- Oikea opiskelijoiden kohderyhmä - vaativan erityisen tuen tarve
- Varauduttava myös osoitettaviin oppivelvollisiin (VALMA/TUVA, TELMA)

Opiskelupaikan osoittaminen (15 §)

- Asuinkunnan tehtävä, tekee hallintopäätöksen
  - asuinkunta päättää, mihin oppilaitokseen osoitetaan
  - asuinkunnalla ei koulutuksen järjestämisvelvollisuutta
- Kahden kuukauden kuluttua ilmoituksen saapumisesta
  - 2 kk aikaa tilanteen selvittämiseen ja vapaaseen hakeutumiseen
  - osoittamispäätökset käytännössä lokakuun lopussa

Mihin koulutukseen opiskelupaikka osoitetaan?

- TUVA-koulutus
- TELMA-koulutus (jos ei valmiutta tutkintotavoitteiseen koulutukseen)
- Lukuvuosi 2021-22 nykyiset nivelvaiheen koulutukset
-> VALMA, perusopetuksen lisäopetus
- Opiskelupaikka osoitetaan **lähimmästä soveltuvasta oppilaitoksesta**
- **Tärkeää alueellisten toimintamallien rakentaminen**

Opiskelupaikan osoittamisessa otetaan huomioon

- Alueen koulutustarjonta
- Oppivelvollisen kodin ja oppilaitoksen välinen etäisyys ja kulkuyhteydet
- Erityisen tuen tai vaativan erityisen tuen tarve
- Oppivelvollisen henkilökohtaiset toiveet
- Suomen- tai ruotsinkielisessä koulutuksessa
  - perusopetuksen opetuskieli tai henkilökohtaiset toiveet ja valmiudet

Velvollisuus ottaa vastaan osoitettu opiskelija

- Koulutuksen järjestäjän otettava vastaan sille osoitettu oppivelvollinen, jos VALMA/TUVA/TELMA-järjestämislupa
- Koulutuksen järjestäjää kuullaan ennen opiskelupaikan osoittamista
  - opiskelijan tuen tarve (vaativa erityinen tuki)
  - vapaiden opiskelupaikkojen tilanne
- Päätös opiskelupaikan osoittamisesta tiedoksi koulutuksen järjestäjälle
- Koulutuksen järjestäjällä ei muutoksenhakuoikeutta osoittamispäätökseen
- Oppivelvollisuuslain mukainen ohjaus- ja valvontavastuu siirtyy oppilaitokselle

Opiskelupaikan osoittaminen opiskelijan kannalta

- Oppivelvollista ja hänen huoltajaansa kuultava ennen opiskelupaikan osoittamista
- Velvollisuus aloittaa opinnot osoitetussa opiskelupaikassa viipymättä
  - muutoksenhakuoikeus päätökseen
  - täytäntöönpano kuitenkin ilman lainvoimaa olevana (eli aloitettava opinnot muutoksenhausta huolimatta)
- Vapaa hakeutumisoikeus säilyy, voi halutessaan vaihtaa opiskelupaikkaa

Kysymyksiä opiskelupaikan osoittamisesta

- ”Me hylkäämme jonkun hakijan yhteishaussa, eikä hän pääse opiskelemaan mihinkään hakutoiveeseensa. Kunta ilmoittaa, että yhteishaussa hylätty hakijalle osoitetaan meille ja meillä on vapaita paikkoja, niin muodostuuko tästä ”ohituskaista” missä oppilaitoksen opiskelijavalintakriteereillä ei ole enää merkitystä?”
- ”Kunta ilmoittaa, että heillä on sijoitettavana viisi hakijaa, jotka eivät päässeet hakutoiveisiinsa opiskelemaan, ja oppilaitoksessamme on vain esim. kaksi vapaata paikkaa valmentavassa, niin miten valitaan meille pääsevät? Tehdäänkö arvonta, tai saadaanko hakijat haastatella, ja tehdä valinta haastattelujen perusteella?”

Ohjaus- ja valvontavastuu opintojen aikana (12 §)

- Ohjaus- ja valvontavastuu
  - alkaa, kun oppivelvollinen on aloittanut opintonsa
  - päättyy, kun oppivelvollisen opiskeluoikeus tai oppivelvollisuus päättyy
- Seurattava oppivelvollisen opintojen edistymistä
  - ilmoitettava huoltajalle, jos oppivelvollinen ei suorita opintojaan opiskelusuunnitelmansa mukaisesti
  - selvitettävä oppivelvollisen saamien koulutuksen järjestäjän tukitoimien riittävyys
  - tarvittaessa ohjattava oppivelvollinen hakeutumaan muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin (sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, nuorisotoimen palvelut, kuntoutuspalvelut)

Jos oppivelvollinen on aikeissa keskeyttää opintonsa (12 §)

- Selvitettävä yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa kanssa mahdollisuudet suorittaa opintoja muussa oppimisympäristössä tai hakeutua muuhun koulutukseen
  - esim. työpajatoiminta oppimisympäristönä
  - tarvittaessa vaihtoehdot selvitetään yhteistyössä toisen koulutuksen järjestäjän kanssa
  - selvittävää oppivelvollisen saamien koulutuksen järjestäjän tukitoimien riittävyys
  - tarvittaessa ohjattava oppivelvollinen hakeutumaan muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin (sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, nuorisotoimen palvelut, kuntoutuspalvelut)

Oppivelvollisen eronneeksi katsominen (13 §)

- Oppivelvollinen katsotaan eronneeksi **viimeistään kuukauden kuluessa** siitä, kun hän on viimeisen kerran osallistunut henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen taikka näyttöihin tai muuhun osaamisen osoittamiseen.
- Ennen oppivelvollisen eronneeksi katsomista koskevan päätöksen tekemistä **selvitettävä**, onko oppivelvollinen aloittanut uudet opinnot
- Jos ei aloittanut uusia opintoja -> katsotaan eronneeksi -> ilmoitus asuinkunnalle
- Oma eroamisilmoitus
  - oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi oman ilmoituksen perusteella **vain silloin**, jos oppivelvollinen on aloittanut uudet opinnot

Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen (7 §)

- Oppivelvollisella on oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen määräajaksi
  1. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi
  2. äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajaksi (käytännössä vanhempainrahakausi)
  3. vähintään kuukauden kestävä tilapäisen ulkomailla oleskelun ajaksi, jos oppivelvollinen osallistuu oppivelvollisuuden suorittamista vastaavaan koulutukseen ulkomailla tai hänen muutoin voidaan katsoa suorittavan oppivelvollisuutta ulkomailla oleskelun aikana
  4. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän elämäntilanteeseen liittyvän muun painavan syyn vuoksi
- Oppivelvollisuuden suorittaminen voidaan keskeyttää toistaiseksi, jos 1. kohdassa tarkoitettu este on luonteeltaan pysyvä

Erottamiseen liittyviä kysymyksiä

- ”Onko erotettu opiskelija oikeutettu esim. oppilaitoksen tarjoamaan henkilökohtaiseen avustukseen?”
  - V: Erotettu opiskelija ei ole oikeutettu opiskelija-statuksella saataviin palveluihin ja etuuksiin.
- ”Mitkä ovat asuntolasta erottamisen menettelyt? Voidaanko erottaa määräajaksi, joka poikkeaa oppilaitoksesta erottamisesta max. 3 kk, tai nykyisen käytännön mukaan opiskelun loppuun saakka?”
  - V: Asuntolasta erottamisen menettelyt eivät ole muuttuneet.

Koulutuksen keskeyttämiseen liittyviä kysymyksiä

- ”Voidaanko opiskelijavalinnassa huomioida ”koulukuntoisuus”? Mitä tapahtuu, jos opiskelijalle ei pystytä tarjoamaan opiskelupaikkaa esim. siksi, että hän ei pysty opiskelemaan oppimisympäristössä, jonka oppilaitos voi tarjota?”
- ”Millaisin syin koulutus voidaan keskeyttää, jos opiskelijavalinnan jälkeen huomataan, että opiskelijaa ei voida tukea riittävästi oppilaitoksessa?”
- V: Oppivelvollisella/huoltajalla mahdollisuus hakea oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä. Ohjaus toisiin opintoihin/oppilaitokseen keskeyttämistilanteessa.

Koulumatkojen maksuttomuus - periaatteet

- Kelan koulumatkatukijärjestelmän puitteissa
  - joukkoliikenne tai oma matkustustapa (rahallinen korvaus)
- Kunnalla tai koulutuksen järjestäjällä ei velvollisuutta koulukuljetuksen järjestämiseen
  - koulutuksen järjestäjä voi vapaaehtoisesti järjestää koulukuljetuksen
  - koulumatkatuki maksetaan koulutuksen järjestäjälle, jos opiskelijalla oikeus koulumatkatukeen
- Vaikeimmin vammaisten kuljetukset vammaispalvelulain nojalla (nykytilaa vastaavasti)

Vammaisten opiskelijoiden tukitoimet

- Avustajia, tulkkauspalveluita ja kuljetuksia koskevat periaatteet eivät muutu
  - opiskelun edellyttämät avustajapalvelut ja erityiset apuvälineet AKL, muutoin vammaispalvelulain kautta
  - kuljetukset vammaispalvelulaki
  - Kelan tulkkauspalvelut
  - erityisoppilaitosten asuntolat
- **OVL 17 §: Koulutuksen järjestäjän tulee yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kanssa selvittää palveluiden ja tukitoimien tarve sekä ohjata oppivelvollista hakemaan tarvittavia palveluita ja tukitoimia.**

Vankilaopetus

- K: ”Ammatillisen koulutuksen reformi on näkynyt myös vankilaopetuksen toteutuksessa ja suunnittelussa. Vankiloissa on tutkitusti erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita huomattavan paljon. Mitä vankilaopetuksessa tulisi huomioida ammatillista koulutusta järjestettäessä? Onko valvontavastuu koulutuksen järjestäjäkunnalla, vankilan sijaintikunnalla vai opiskelijan kotikunnalla?”
  - V: Ohjaus- ja valvontavastuu on tosiasiallisella asuinkunnalla -> vankilan sijaintikunta, jos ilman opiskelupaikkaa. Koulutuksen järjestäjällä, jos opiskelupaikka.

Erityiset majoitus- ja matkakorvaukset (19-21 §)

- Jos matka oppivelvollisen kodista **lähimpään** lukioon tai monialaiseen ammatilliseen oppilaitokseen on **yli 100 kilometriä**
  - monialainen = vähintään kaksi koulutusala
  - opetuskieli suomi tai ruotsi (perusopetuslain mukainen opetuskieli)
  - samat periaatteet VALMA/TUVA- ja TELMA-koulutuksessa, jos tämä lähin ”soveltuva”
- Ei oikeutta, jos käyttää vapaata hakeutumisoikeutta ja hakeutuu kauemmaksi
- Koulutuksen järjestäjä päättää majoitus- ja matkakorvausten myöntämisestä hakemuksesta

Majoituskorvaus

- Vuosittaisen opintojen alkamis- ja päättymispäivän väliseltä ajalta, jos opintojen suorittaminen edellyttää asumista oppilaitoksen sijaintipaikkakunnalla
- Opintojen aikaisesta asumisesta aiheutuvat kohtuulliset kuukausittaiset asumiskustannukset, enintään kuitenkin yleisestä asumistuesta annetun lain 10 §:ssä säädetyt enimmäisasumismenot
- Se osuus kohtuullisista asumiskustannuksista, jota ei korvata muun lain nojalla (yleinen asumistuki ensisijainen)
- Ei oikeutta, jos mahdollisuus asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa
- Asuntolapaikkojen jakamisessa asetettavat oppivelvolliset etusijalle

Matkakorvaus

- Oikeus niillä, joilla oikeus majoituskorvaukseen
  - sekä niillä, joilla olisi oikeus majoituskorvaukseen muutoin, mutta asuvat maksuttomassa asuntolassa
- Korvataan oppivelvollisen kodin ja opiskeluaikaisen asunnon välisistä matkoista aiheutuvat kustannukset viikonloppujen ja lomien yhteydessä
- Maksetaan halvimman käytettävissä olevan matkustustavan mukaan (lähtökohtaisesti joukkoliikenne)
- Jos matkoihin ei ole mahdollisuutta käyttää joukkoliikennettä, koulumatkatukilain mukaiset oman matkustustavan matkakustannukset (OKM:n taksa-asetuksen mukaisesti)

Tietojen saanti opiskelijan siirtyessä toiseen oppilaitokseen (23 §)

- Oppivelvollisen siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen
  - aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen **koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät** tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle
  - käytännössä yleensä erityisen tuen tarpeeseen liittyviä tietoja
  - vastaavat tiedot on annettava myös uuden koulutuksen järjestäjän pyynnöstä

Rehtorin ja opettajan tiedonsaantioikeus (23 §)

- Oppivelvollisen siirtymisen yhteydessä annettavien välttämättömien tietojen lisäksi
- Rehtorilla ja oppivelvollisen opetukseen osallistuvalla opettajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot **opiskelijahuoltotyöhön** osallistuvilta

TUVA-koulutus 1.8.2022 lukien

- VALMA+LUVA+kymppiluokka = Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA)
  - Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (1215/2020)
- VALMA-lupa -> TUVA-lupa (ei tarvitse hakea uutta järjestämislupaa tai luvan muutosta)
- Vaativan erityisen tuen tehtävä säilyy
- Myös TUVA-koulutusta järjestetään vaativaan erityiseen tukeen oikeutetuille
  - noudatetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä

Tulevat webinaarit

- Ke 28.4.2021 klo 14-16 webinaari oppivelvollisuuden laajentumisesta nivelvaiheen koulutuksen järjestäjille: tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA)
  - <https://minedu.fi/tapahtumat/2021-04-28/webinaari-oppivelvollisuuden-laajentumisesta>
- To 6.5.2021 webinaari oppivelvollisuuslain erityisten majoitus- ja matkakorvausten myöntämisestä
  - <https://minedu.fi/tapahtumat/2021-05-06/webinaari-oppivelvollisuuden-laajentumisesta>

Mistä lisätietoja?

Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>

Hallituksen esitys HE 173/2020 vp

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_173+2020.aspx

OKM-nettisivut

<https://minedu.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>
(webinaariaineistot ja tallenteet)

UKK-palsta

<https://minedu.fi/kysymyksia-ja-vastauksia-oppivelvollisuudesta>

